

Črna vsi četiri, in
v polno vred od
v letu 16 dni, četr leta
in bron Jugoslavije
Narodna se polje
upravništvo Slovene
Gospodarja v Ma
Koroška oca i
na dopolnje do ot
Narodna se pla
v avropj.
Vedno letarban št. 113.

Posamezna številka stane 1-30 din.

Politična plačana v gotovini.

Črna vsi četiri, in
v letu 16 dni, četr leta
in bron Jugoslavije
Narodna se polje
upravništvo Slovene
Gospodarja v Ma
Koroška oca i
na dopolnje do ot
Narodna se pla
v avropj.
Vedno letarban št. 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

19. številka.

MARIBOR, dne 23. aprila 1925.

59. letnik.

Resnica o oblastni samoupravi.

Listi samostalne demokratske stranke napovedujejo bližnje volitve v oblastne (pokrajinske) skupščine. Iz pisanja teh časnikov še ne sledi, da so te volitve v istini pred durmi. Demokratiški časniki so jih že večkrat napovedali, toda njihova napoved se dosedaj še ni uresničila. Vlada še ni storila nobenega sklepa o razpisu in izvedbi volitev v oblastne skupščine. Ni pa izključeno, marveč je verjetno, da se te volitve kmalu izvršijo, ako ostane sedanja zveza radikalov in samostalnih demokratov na vladi.

To nam daje povod, da danes nekoliko izpregovorimo o oblastni samoupravi, kakor jo dovoljuje centralistična vidovdanska ustava. Tej samoupravi pojejo slavospeve vse centralistične stranke. Med Slovenci se za njo navdušujejo, kakor se razume samoposebi, demokratije in Samostojna kmetijska stranka.

»Kmetijski list« je v svoji velikonočni številki dne 8. aprila o tej stvari zapisal naslednje besede: »Zakonodajna samouprava je izvedljiva v okvirju predvidenih oblastnih in srezkih skupščin, za katere smo se izjavili, ko smo glasovali za ustavo. Naša zahteva po zakonodajni samoupravi pokrajin je jasna ter v skladu z enotnostjo države, med tem ko od klerikalcev zahtevana »avtonomija« Slovenije ni bila nikdar jasno precizirana, odnosno vedno stavljena tako, da so plemenske strasti še bolj vzplamtevale in povročale ljudstvu, posebno slovenskemu, vedno nove škode, pred vsem na gospodarskem polju.«

Pisanje »Kmetijskega lista« dokazuje, da so samostojni kmetijci še vedno nepopoljšljivi centralisti in v tem oziru zakrknjeni grešniki. Samostojneži še danes nočejo priznati, da je centralizem kriv vedno novih škod slovenskemu ljudstvu na gospodarskem polju. Kdo pa je drugi kriv vedno rastočim davkom, nego centralistične stranke, ki so jih naložile ter jih nalagajo? In kdo je omogočil centralistično ustavo? List samostojnih kmetijcev sam izpoveda, da so samostojneži glasovali za centralistično ustavo.

»Kmetijski list« zatrjuje, da je zakonodajna avtonomija izvedljiva v okvirju predvidenih oblastnih skupščin in da od klerikalcev zahtevana avtonomija Slovenije ni bila nikdar jasno precizirana. Samostojno-kmetijsko glasilo ali ne pozna zakona o oblastnih samoupravah in tozadnega predloga Slovenske ljudske stranke, ali pa vedoma piše nerresnico.

Kako je v istini s to stvarjo?

LISTEK.

Zgodbe napoleonskega vojaka.

Francoski pisal Erckmann-Chatrian; preložil Al. B.

(4. nadaljevanje.)

Posebno ženske so bile obupane. Može so molčali in povešeno glavo hodili semtetja; še pogledali niso; kaj imam opraviti pri njih.

Okrog desete ure sem imel obiskati samo še dve osebi. Prvi je bil gospod de La Vablerie-Chamberlan, star plemenitaš, ki je z gospo Chamberlan-d'Ecot in gospodično Žaneta, njuno hčerko, stanoval na koncu dolge ulice. Bili so izseljenci, ki so se bili šele pred tremi ali štirimi leti vrnili na Francosko. Nikogar v mestu niso obiskovali in pri sebi sprejemali samo par katoliških župnikov iz okolice. Gospod de La Vablerie-Chamberlan je mislil samo na lov. Na dvorišču je imel šest psov in lovski voz z dvema konjema. Oče Robert iz Kapucinske ulice jim je služil kot kočijaž, hlevski hlapec, sluga in lovski pomočnik. Gospod de La Vablerie je vedno nosil lovsko suknjo, kapo iz položenega usnja in škornje z ostrogami. Po mestu mu nikdo ni rekel drugače kot »brak.« O gospe in gospodični de Chamberlan pa niso govorili.

Zelo sem bil potr, ko sem odprl težka, na kolesih tekoča hišna vrata, ki so skripala, da je odmevalo po veži. Kako sem se torej začudil, ko sem sredi splošnega taranja in bolesti slišal peti pesem s spremljevanjem klavirja: gospod de La Vablerie je pel in gospodična Žaneta ga je spremljevala. Takrat še nisem vedel, da je nesreča enega človeka sreča drugega. Roko držec na kljuki, sem rekel sam pri sebi: »Ti še ne vedo poročil iz Rusije.«

Ko tu stojim, se odpro kuhinjska vrata, Lujiza, služkinja, pomoli glavo ven ter pravi:

»Kdo je?«

»Jaz, gospodična Lujiza.«

»Ah, vi, gospod Jože — pojdite tu skozi.«

Gospoda je imela uro v salonu, v katerega je stopil nekodkaj kdo. Visoka, na dvorišče držeča in zastirta okna

Da natančneje spoznamo bistvo in obseg od centralistov ponujene samouprave in tozadevno stališče Slovenske ljudske stranke, hočemo navesti odlomek iz govora poslanca dr. Hohnjeca, ki ga je imel o priliki pretresa tega zakona v seji zakonodavnega odbora dne 11. marca leta 1922.

Dr. Hohnjec je med drugim rekel to-le: »Kar se prepušča narodu v samoupravo, je nekaj tako samoposebi umevnega, da to vsakemu človeku ali skupini ljudi pripada povse naravno, brez vsakega zakonskega pooblaščenja. Kdor ima denar, ta more sam ali v zvezi z drugimi graditi ceste, mostove, železne ceste, pospeševati poljedelstvo in vse panoge narodnega gospodarstva, brigati se za socialne naloge, za narodno zdravje, za človekoljubne ustanove, za napredek prosvete itd. Za to ni treba nobenega pooblastila, nobene milosti od zgoraj (iz državne centrale), za to zadostuje razum, dobra volja in materijalna (gnotna) sredstva. Take stvari navajati kot predmet samouprave, je ne samo nepotrebno, marveč naravnost smešno. Narod hoče svoje razmere: javne, politične, gospodarske in kulturne, v občini, v okraju, v pokrajini sam upravljati po svojih zastopnikih, katerim je pri volitvi poveril svoje zaupanje.«

Dr. Hohnjec nato razpravlja o istinski in učinkoviti samoupravi ljudstva, kakor je upeljana na Angleškem, v Zedinjenih državah Amerike in Svcici.

Nato nadaljuje: »Po preizkušenem in izpodbudnem zgledu teh in slično organiziranih avtonomističnih ali federativnih držav se je ravnal Jugoslovanski klub, ko je v svojem ustavnem predlogu kot predmet samouprave opredelil te stvari: notranje posle, trgovino in obrt, javna dela, šume in rude, poljedelstvo, agrarno reformo, prehrano, prosveto in vero, narodno zdravje, socialno politiko, pravosodje in finance.

Mi smo uverjeni, da naš ustavni načrt daje državi, kar je državnega, pa tudi narodu, kar je narodovega. Od vlade predloženi zakonski načrt pa daje državni centralizaciji preveč, veliko preveč, narodu in njegovi odločitvi pa premalo, skoro nič. Ob mesečini se ni mogoče ogreti. Tako se tudi o tem vladinem načrtu samouprave ne more ogreti noben narod, ki si je v svesji svojega pomena ter stremi za politično svobodo, za gospodarsko osamosvojitvijo in za kulturnim napredkom.

Kje so one, tolikokrat objubljene široke in najširše pokrajinske (oblastne) samouprave? Tisti, ki so verovali v te obljube, so globoko razočarani.

Pokrajine (oblasti) niso nobene edinice višjega, celo najvišjega reda, one so na prosto občine z zmanjšano kompetenco (delokrogom). Kar spada v delo-

so bila vedno zaprta, a za delo, katero me je čakalo, sem imel svetlobe dovolj. Šel sem torej skozi kuhinjo in naravnal staro uro na nihalo, krasno delo iz belega marmorja. Lujiza me je opazovala pri delu.

»Ali imate obisk, gospodična Lujiza?« sem jo vprašal.

»To ne, a gospod mi je ukazal, naj nikogar ne spustim noter.«

»Prav veseli so pri vas?«

»Moj Bog, je odgovorila, to je po dolgih letih prvi-krat. Sama ne vem, kaj jim je.«

Poveznil sem zopet zvonec čez, odšel ter premišljeval te stvari, ki so se mi zdele zelo nenavadne. Nisem mogel razumeti, da bi se ti ljudje mogli veseliti našega poraza.

Zdaj sem zavil okrog ogra, hoteč k očetu Feralu, katerega so splošno zvali »zastavonoša«, ker je leta 92., 45 let star, ko je bil že dolgo kovač in rodbinski oče, nosil zastavo pfelzburških prostovoljcev in se vrnil domov šele po curiški vojni. Njegovi trije sinovi, Žan, Lui in Žorž Feral so bili pri ruski armadi: Žorž je bil stotnik pri dragoncih, druga dva častnika pri infanteriji.

Že naprej sem si predstavljal žalost in potrnost očeta Ferala, kar pa sem videl, ko sem stopil v sobo, je prese-galo moja pričakovanja. Ubogi stavec — bil je slep in čisto bila klonila na prsi in velike, bele oči so mu bile široko plešast — je sedel v naslonjaču za pečjo. Glava mu je odprte, kakor da vidi svoje tri sinove mrtve pred svojimi nogami. Izpregovoril ni niti besedice, s čela pa so mu tekla debele potne kaplje čez suha lica, obraz pa mu je bil bled, da bi bil človek mislil, da umira. Nekaj njegovih tovaršev iz revolucijske dobe: oče Desmaret, oče Nivoi, stari Paradis, dolgi Froissard, so ga prišli tolažiti. Kakor onemeli so stali krog njega, pušili vsak svojo pipo in se držali brezupno.

Tampatam je kdo rekel:

»Feral, pogum — ali nismo mi stari tovariši iz armade od Sambre in Moze?«

Ali pa:

»Pogum, zastavonoša, pogum! — Ali nismo bili mi tisti, ki smo z naskokom osvojili baterijo pri Fleriju?«

On pa ni odgovoril besedice. Le včasih je vzdihnil, suha, upadla lica so se mu napela, potem se je zopet nag-nil naprej, drugi pa so si namigavali in majali z glavami, kakor bi hoteli reči: »Slaba je, slaba!«

krog pokrajinske samouprave: skrb za gospodarske in kulturne naloge v pokrajini, to spada v istinito svobodni državi v delokrog občine v njenem področju. Kakor ima pokrajina svoje finance in more izdajati odredbe, tako ima tudi občina svoje finance ter izdaje krajevne odredbe. Občini pa še pripada lokalna policija, dočim pokrajina nima ni trohice politične vlasti. Mestne občine so tudi imele v prenešenem delokrogu upravno vlast prve stopnje, koje pokrajine nimajo. Delokrog pokrajine je torej stvarno manjši, nego delokrog občine v moderni kulturni državi. Ta mala, po svoji nadležnosti (pristojnosti) neznatna samo uprava ne bo mogla živeti, ker ne bo imela finančnih sredstev. Ona bo stalno hirala in izhrala na finančni anemiji (brezkrvnosti).

In to malo samoupravo hočejo gospodje vladinih strank namestiti na majem teritoriju. Povse naravno razmerje: velike pokrajine — velika kompetenca, male pokrajine — mala kompetenca. In ker gospodje centralizatorji ali unitaristi ali uniformisti, kakor se že imenujejo, dovoljujejo narodu najmanjšo mero samouprave, hočejo državni teritorij razparcelirati na 26 ali 28 pokrajin in vsako pokrajino na veliko število okrajev. Čim manjše tvorbe, tem manjša njihova moč.

Slovenijo hočejo protivno dosedanjemu gospodarskemu razvoju razdeliti na dve pokrajini in ti pokrajini na 51 okrajev. Kako se bo s to parcelacijo v celi državi pomnožilo število uradništva! Kako ogromni bodo administrativni (upravni) stroški! Ker je v načrtu za organizacijo lokalne (krajevne) uprave sprejet dvotirni sistem, ker je v vsaki pokrajini in v vsakem okraju poleg organov samouprave (od-bora, skupščine) še tudi državna lokalna uprava, koji je na čelu veliki župan, odnosno okrajni načelnik, bodo stroški tako pomnoženi, da jih bo naša s finančnimi težkočami se boreča država komaj prenesla, če jih bo sploh mogla prenesti.

To je povedano tako jasno, odločno in določno, da nam ni treba ničesar dostaviti.

Politični zastoj.

Po parlamentarnih načelih in po predpisih, ki so z ustavo in tudi drugače določeni in veljavni za našo državo, bi bil moral Pašič že ob sestanku nove skupščine podati ostavko PP vlade, ki je nastopila in izvedla svoj posel ne kot delovna, ampak kot volilna vlada. Ko se je nova skupščina sestala, je Pašič najprej to odlagal za posli, ki so jih vršili posamezni parlamentarni

Hitro sem navil uro in hitel proč, ker me je bolelo srce, ko sem starca videl tako obupanega.

Ko sem zopet prišel domov, sem našel gospoda Guldena sedečega pri mizi.

»Ali si prišel, Jože«, je rekel, »no, kaj je?«

»Prav ste imeli, gospod Gulden, da sta ostali tukaj, Grozne reči se slišijo.«

In povedal sem mu vse nadrobno.

»Vedel sem, da bo tako«, je rekel žalosten. »A to je šele začetek še večjega zla: ti Prusi, Rusi, Avstrijci, Spanci, vsi tisti narodi, katere smo plenili od leta 1804, bodo zdaj uporabili našo nesrečo in padli čez nas. Ker smo jim hoteli vsiliti kralje, katerih niso poznali od časov Adama in Eve, in jih zato niso hoteli imeti, nam bodo zdaj dali drugega s plemenitaško zlaho in vsem, kar spada zraven, tako da bomo mi, ki smo si za cesarjeve brate dali puščati na rokah in nogah, nazadnje izgubili še vse tisto, kar nam je bila dala revolucija. Namesto prvi, bomo zadnji izmed zadnjih. Da, tako daleč pridemo. Ko si ti tekal po mestu, sem jaz premišljeval samo te stvari — to je skoro neizogibljivo in mora priti: ker so bili pri nas vojaki vse, in zdaj nimamo vojakov, tudi mi nismo nič več!«

Vstal je, jaz pa sem pogrnil mizo. Ko sva molče za-uzivala kosilo, so pričeli zvoniti zvonovi.

»Nekdo je umrl v mestu«, je rekel gospod Gulden.

»Bržkone — čul nisem ničesar o tem.«

Deset minut pozneje je vstopil gospod Rozé, da bi mu novo steklo napravili na uro.

»Kdo je pa umrl?« je vprašal gospod Gulden.

»Stari zastavonoša.«

»Kaj? Oče Feral?«

»Da, pred kake pol ure. Oče Desmaret in drugi so ga hoteli tolažiti, poprosil jih je, naj mu prečitajo zadnje pismo njegovega sina, dragonskega stotnika, ki mu je pisal, da upa, da ga prihodnjo spomlad objame z epoletami polkovnika na ramah. Ko je stavec to čul, je hotel vstati, a je omahnil — glava mu je padla na kolena — zaradi pisma mu je počilo srce.«

Gospod Gulden ni rekel ničesar na to.

»Nate, gospod Rozé«, je dejal ter mu dal uro nazaj: »deset soldov plačate.«

Gospod Rozé je odšel, midva pa sva molče jedla dalje.

odbori, potem je pa odlaganje utemeljeval z velikonočnimi prazniki, ki so se po pravem za katoličane začeli z 10. in bi se morali tudi za pravoslavne nehati z 20. t. m. Ker se prazniki pri nas vzamejo vedno bolj na veliko in na dolgo, je tudi sestanek skupščine določem šele z 28. t. m. Do tega časa bi pa po vseh načelih in predpisih parlamentarnega reda vendar morala nastati prava delovna vlada.

Pribečičevi samostojni demokrati so sprva napovedovali in gotovo tudi sami verjeli, da bo Pašič volilno PP vlado enostavno spremenil v delovno ali poslovno ter da bo njim od lepega števila nezasedenih vladnih mest še katero odpadlo k onim, ki jih imajo doslej. To se pa ni izpolnilo in samostojni demokrati so v vedno večjem strahu in skrbeh za svoj obstanek na vladi. Najprej so se tolažili, da bo Pašič pred svojim odhodom na dopust predložil ukaz poslovne PP vlade, potem, da se bo spotoma v Sarajevu sestal s kraljem in predložil ta ukaz, sedaj, ko se ni zgodilo ne eno, ne drugo, je pa samostojna demokratska skrb in zadržega na višku.

Najrazličnejša znamenja kažejo, da bodo radikali prej ko prej kako drugo skupino pritegnili v vladno zvezo ali pa bodo mogoče prej sami vladali, kot pa v dosedanji zvezi s Pribečičevo skupino. Mnogo se misli, da se bo že po znanem govoru Pavla Radiča položaj naglo spremenil in da bomo kmalu dobili RR (radikalno-Radičevo) vlado. Če bi radikali pri vseh svojih korakih mislili prej na državo in njene potrebe, kot pa na svojo stranko, bi se bilo to mogoče že zgodilo. Radikali so pa v prvi vrsti strankarski politiki in zato hočejo iz preobrata Radičeve stranke pobrati najprej koristi za svojo stranko. Pašič ima dva železa v ognju: Pribečičeva in Radiča. S Pribečičevim pritiska na Radiča, z Radičem na Pribečičeva. Iz radičevcev hoče izsiliti kar se le da ter predvsem to stranko odtrgati od opozicijskega bloka. Pribečičevim demokratom pa grozi, da jih bo poglal in stopil v zvezo z radičevci, če bi bili premalo pokorni in previsoki v svojih zahtevah. Pašič računa, da so dali radičevci iz rok vsa svoja dosedanja agitacijska sredstva in da ne bodo mogli nikdar v nastopati kot predstavniki velike večine Hrvatov. Radikali že sedaj računajo z razkolom v hrvatskih vrstah in za to odlašajo z vsako odločitvijo.

Stranki, kakor je Radičeva, ki je bila poprej skrajno na levi in je potem naenkrat preskočila zelo na desno, ki je poprej mesto načel in programa imela visokotone besede ter sedaj nima s čim stopiti pred ljudstvo, je radikalom prav lahko nastaviti vse zanjke svoje turške politike. Pašiču ni dano po načelih in navadah njegove politike, da ne bi slabosti in napak svojih nasprotnikov izkoristil do skrajnosti. On odlaga in čaka in ko z radičevci vodi razgovore, še vedno pusti, da samostojni demokrati po Hrvatskem izvajajo najhujše nasilje. Če bi stali Pašiču nasproti sami nasprotniki tako načelno in programatično trdni in čisti kot je naša Slovenska ljudska stranka, potem bi moral tudi Pašič opustiti svoje stare spletke ter svojo staro navado odlašanja in državi bi bila prihranjena ogromna škoda od vednih kriz in političnih zastojev.

Tisoči zahvaljujejo svoje ozdravljenje blagodejnemu vplivu Radenske vode!

V.

Nekaj dni pozneje so časopisi prinesli novico, da je cesar v Parizu in da bosta kronana rimski kralj in cesarica Marija Lujiza. Zupan, adjunkt in mestni svetovanci so govorili samo še o pravicah prestola, v dvorani mestne hiše pa je nekdo še posebej predaval o tem. Profesor Biržič starejši je napisal to razpravo, baron Parmentje pa jo je prečital. A poslušalcev se to ni dosti prijelo, ker se je vsak bal, da bo morel k naboru. Vsakemu je bilo jasno, da bo cesar potreboval mnogo vojakov, in prav to je vznemirjalo slehernega — vsaj jaz sem vidno hujskal. Zaman je prigovarjal gospod Gulden: »Nič se ne boj, Jože, saj ne moreš marširati. Pomisli vendar, dragec, šepec kot ti bi takoj prvi dan na maršu obležal na cesti!« A vse to ni nič pomagalo, bil sem zelo v skrbeh.

Na tiste, ki so ostali na Ruskem, ni mislil že nihče več, razen njih rodbine. Kadar sva sama sedela pri dehu, mi je rekel včasih gospod Gulden:

»Ako bi tisti, ki so naši gospodarji, in ki trdijo, da jih je Bog poslal na svet, da nas osrečijo, v začetku vojske mogli videti uboge starče in nesrečne matere, katerim takorekoč srce in drob trgajo iz telesa, da zadoste svojemu ponosu; ako bi videli njih solze in slišali njih tožbe takrat, ko se jim pove: »Vaš otrok je mrtev — nikdar več ga ne vidite! — Konjska kopita so ga poteptala, ali krogla ga je razkosala, ali pa je v bolnici, daleč proč od vas, potem ko so mu odrezali ud, umrl za mrzlico, brez tolažbe, ključč vas kot takrat, ko je bil še majhen!« — ako bi si mogli predstavljati solze tistih mater — jaz mislim, da bi noben ne bil tak divjak in da bi nadaljeval vojno. A oni ne preudarijo tega, mislijo, da drugi svojih otrok ne ljubijo prav tako, kot oni — za živali smatrajo ljudi! A motijo se: vsa njih silna ženijalnost, vsi njih veliki načrti niso nič, kajti samo za eno stvar naj gre v boj narod, moški, ženske, otroci — takrat, kadar se kdo dotakne naše svobode, kakor leta 92. Potem skupaj umremo, ali pa skupaj zmagamo. Kdor zaostane, je strahopetnež, ki bi rad, da bi se drugi borili zanj. Kajti zmagava se ne pribori za enega, ampak za vse — sin in oče branita svojo rodbino. Ako padeta, je to nesreča, a umrla sta za svoje sveto pravo. Jože, to je

Perilo je drag zaklad, zato štedite z denarjem in uporabljajte samo Zlatorog milo!

Strokovnjaki, ki ne razumejo svoje stroke.

Na žalost moramo pri nas baš v kmetijskem stanu kot najvažnejšem stanu v državi konstatirati, da se splošnemu napredku delajo nalašč ovire in modernemu produktivnemu človeku mečejo polena pred noge. Te ovire tvorijo ljudje, ki jim je napredno kmetijstvo neznan stvar in kateri vsled svoje sebičnosti hočejo živeti na račun tujega dela udobno, brezskrbno življenje. Imenujemo jih nestrokovnjake v kmetijstvu ali kmetijske zajedalce.

Zemlja v naši državi je bogata vsled ugodnega podnebja in plodovitosti obdelovalne plasti, toda siromašna na gospodarski opremi in kmetijsko-strokovnem osebju. Imamo celo kraje, kjer se orje še z lesenim plugom, kakor pred 1000 leti in obežna, rodovitna veleposestva, na čelu katerih stoji nestrokovne sirote, bodisi kakšen bivši pisarniški pometaj, penzioniran sodnijski sluga ali kak doslužen oficir, n. pr. na veleposestvu Križanskega reda pri Veliki Nedelji, na veleposestvu Attemsa v Slov. Bistrici, na veleposestvu graščine Ormož itd.

Pomislimo, ali more takšen človek ustrezati svojemu namenu, to je, poučiti kmetijskega delavca o načinu obdelovanja zemlje, o pomenu gnojenja in važnosti umetnih gnojil, o mogočnosti zvišanja rodovitnosti zemlje itd. Da vodi uslužbenec posle, ki jih docela ne razume, je znak neurejenosti gospodarskih razmer v državi.

Poglejmo kako je v tem oziru v naprednih državah, n. pr. v Čehoslovaški republiki, kjer je neverjetno veliko število kmetovalcev s srednje- in visokošolsko izobrazbo in kjer le-ti izobraženci vozijo gnoj na njive in snažijo živinske staje. Tam pač gotovo ni mesta za penzionirane državne uslužbence iz vojaštva in policije, ki bi nesposobni za izvrševanje državne službe lenobo pasli v kmetijskih obratih.

Proč torej s paraziti kmetijskih gospodarstev iz kmetijske službe, iztrebimo zajedalce kmetijskega stanu, ako hočemo dati našemu kmetijstvu pravo podlago in dvigniti produkcijo do najvišje stopnje v svrhu aktiviranja naše plačilne bilance.

Kmetijsko gospodarstvo kot najvažnejši študij mora biti na višini vsakokratne znanosti, kar dosežemo brezdvomno najbolje na ta način, če uredimo službene razmere uslužbenec v kmetijskih obratih z modernim zakonom ter odstranimo škodljivce kmetijstva v člo-

edina pravična vojna, kateri nikdo ne sme oporekati; vse druge so sramotne, in slava, katero pridobe, ni slava človeka, marveč divje zverine!

Tako je govoril dobričina gospod Gulden in jaz sem mislil prav tako kot on.

Kar naenkrat, dne 8. januarja, pa so pri županstvu nalepili velik lepak, iz katerega je bilo razvidno, da hoče cesar, opiraje se na senatni sklep, nabrati najprej 150.000 novincev letnika 1813, potem sto oddelkov prvega domobranskega poziva leta 1812, ki so že mislili, da so se izmuznili, dalje 100.000 novincev izmed letnikov 1809 do 1812 in tako dalje, tako da bi bile zamašene vse vrzeli in bi mi imeli še večjo vojsko, nego pred rusko vojno.

Ko nam je oče Fuz, steklar, nekega jutra povedal vsebino tistega razglaša, sem skoro omedlel, kajti mislil sem si: »Zdaj pobero vse: rodbinske očete nazaj do leta 1809. Izgubljen sem!«

Gospod Gulden mi je vžil v usta požirek vode. Roke so mi vsele ob životu in bled sem bil, kot mrtvec.

Sicer pa nisem bil edini, na katerega je razglas napravil tak vtis. Tisto leto mnogo mladeničev ni hotelo k vojakom: nekateri so si razbili zobe, da bi ne mogli odgrizavati patron, drugi so si s samokresom odstrelili palec, da bi ne mogli rabiti puške, še drugi pa so pobegnili v gozdove. Te ljudi so imenovali »refrakterje« in zmanjkovalo je orožnikov, da bi jih zasledovali.

O tem času so se ojunčile tudi matere, ki so vzpodbujale sinove, naj ne bodo pokorni orožnikom. Na vse mogoče načine so jim pomagale in se rogale cesarju. In duhovniki vseh ver so jih podpirali pri tem. Mera je bila polna!

Se tisti dan, ko so nabili razglaša, sem šel v Vier-Winden, zdaj pa ne poln veselja, marveč kot najnesrečnejši izmed nesrečnikov, kateri obenem izgubi ljubezen in življenje. Komaj sem stal na nogah, in ko sem prišel tja, še ne odločen, kako bi jima povedal našo nesrečo, sem opazil vstopajo, da že vse vesta kajti Katarina je bila vsa objokana in teta Marjeta je bila vsa blede od razburjenosti. Molče smo se objeli, in prva beseda, katero mi je rekla teta Marjeta, je bila:

»Ti ne pojdeš! — Kaj nam mar njegovo vojskovanje? Celo župnik pravi, da je to vendarle prehudo — treba bo

veliki podobni. Le izkušeni kmetijski strokovnjaki morejo pravilno reševati kmetijska in socialna vprašanja ter na ta način prispevati k splošnemu napredku.

Kmetijska veda pa ne sme zgubiti vezi s prakso, radi katere je nastala. Iz prakse preko znanosti za prakso — je geslo modernega kmetijstva.

Vekoslav Stampar, ekonom.

SV. BOLFENK PRI SREDIŠČU OB DRAVI.

(O davku na zaslužek ročnega delavca! Pozor viničarji, manjši posestniki — delavci, hlapci, deklet in obrtniki!)

Vesti, da se je uvedel vsled delovanja slovenskih samostojnih demokratov davek na zaslužek vsakega ročnega delavca, so tukaj vplivale izredno razburljivo. Pa je tudi res velika krivica, obdačiti najrevnejše izmed najrevnejših. Viničarji in drugi manjši posestniki zaslužijo komaj, da po beraško živijo, — sedaj pa naj ti viničarji-berači še plačujejo davek na zaslužek svojega težkega ročnega dela? To je vendar škandal!

Po vsem tem je v bodoče upati, da bodo vsi viničarji sedaj naenkrat razumeli, da se največje močje, ki znajo pravilno, in to brez vsake koristi zastopati ubogega človeka, le v vrstah, ki so krščanskega političnega prepričanja, koji so in bodo zmiraj razumeli čuvati težnje in koristi vsacega sloja — in to so le pristaši naše Slovenske ljudske stranke.

Kaj takega ne razumejo srbski radikali, ne samostojneži in ne samostojni demokratje. O republikanci govori, je brezpotrebno, ker niso storili nikjer nič gospodarsko koristnega. Socialisti pa so itak vso svoje prepričanje prodali raznim velekapitalistom in bankirjem čifutskega kova.

Pri Sv. Bolfenku pri Središču in povsod drugod je upati, da se v bodoče ne bodo našli več ljudje, ki prodajo svoj glas, to je svojo krogljico g. Robiču iz Središča ali pa viničarji mlinarju in peku g. Jakobu Zdravec. Oba imenovana bogataša — samostojna demokrata sta delno tudi kriva, da bo plačeval siromak davek na zaslužek svojega ročnega dela; obo sta agitirala za samostojnega demokrata Žerjavovca dr. Pivka, ki je glasoval s veseljem za ta davek. Upati je, da v bodoče ljudje, kot Pivko ne bodo imeli uspeha!

skleniti mir. Ti ostaneš tu! — Ne jokaj, Katarina, saj ti pravim, da ostane tu.«

Cisto zelena je bila od jeze in je med govorjenjem prestavljala lonce po ognjišču.

»Ta večna morija mi že dolgo preseda«, je nadaljevala. »Ali ni dovolj, da se naša stričnika Gašper in Jakob bijeta v Spaniji, zdaj pa od nas zahteva celo mladiče — nima še dovolj, da jih je 300.000 pomoril na Ruskem. Namesto da bi kot pameten človek mislil na mir, bi rad pokopal še tiste, ki so ostali. Se bo že videlo!«

»Za božjo voljo, teta! Bodite vendar tiho, ne govorite tako glasno!« sem vzkliknil in pogledal skozi okno. »Lahko bi vas kdo slišal in potem smo izgubljeni!«

»Saj zato govorim, da me slišijo!« je kričala. »Prav nič se ga ne bojim, Napoleon! Najprej nam je hotel usta zamašiti, da bi lahko delal, kar bi se mu zljubilo — a tega mora biti konec! Samo v naši vasi štiri mlade žene izgube svoje može, in deset mladeničev naj zapusti vse, očeta in mater, na kljubo pravici, Bogu, veri — ali ne kriči to do neba?«

In ko sem hotel odgovoriti, je nadaljevala:

»Veruj mi, Jože, ta človek nima srca! — Slab konec ga čakal — že to zimo se je pokazal prst božji. Bog je vdel, da imajo ljudje večji strah pred človekom nego pred njim, da si niti matere kakor v Herodovih časih ne upajo zadržati doma svoje lastno meso in kri, ako jo on zahteva za svojo morijo, zato je poslal silni mrz in naša armada je poginila — in ti, ki pojdejo zdaj v vojsko, so že naprej zapisani smrti. Bog se je naveličal tega! — Ti pa ne pojdeš z njimi, je nadaljevala kljubovalna žena, »jaz nočem, da greš Ti pojdeš z Zanom Kraftom, Lojzetom Bemom in najpogumnejšimi fanti od tukaj v gozdove in čez gore v Svico, midva pa, Katarina in jaz, prideva k vam do konca te nadloge.«

Potem je teta Marjeta utihnila. Namesto da bi bila pripravila navadno kosilo, je prinesla na mizo še boljše nego zadnja nedeljo ter nama rekla z mirnim obrazom:

»Jejta, otroka, in nič se ne bojta — vse se bo izpremenilo na bolje.«

Malo mirnejši kot sem bil prišel, sem se ob štirih popoldne vrnil v Pflzburg.

(Dalje prihodnjic.)